

## ÖSSZEGRZÉS

### **2023/2024. évi Budapest Ösztöndíj Programban résztvevő ösztöndíjas neve:**

Varga Borbála Emese

**Felsőoktatás intézmény neve:** Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, számítógépes és kognitív idegtudomány mesterszak

**Kutatási téma:** Függőséggel kapcsolatos kérdőívek (motivációváltozásra vonatkozó kérdőív, visszaesést előrejelző kérdőív, mérlegelés kérdőív) és csoportmunkára vonatkozó kérdőívek felvétele a Vaspálya Átmeneti Szállón és a BMSZKI egyéb telephelyein

Alcím: Fölmérés az alkoholhoz való kapcsolatról a Váltóházban, avagy „Készen állok a változásra!”

### **Kutatás rövid bemutatása:**

Ugyan a mindennapi problémákkal való megküzdésnek nehézségei mindenkit érintenek, azonban attól függően, hogy milyen összetettségűvé dagadnak körülöttünk a problémák, illetve, hogy a környezetünkől mennyi segítségre számíthatunk, különböző mértékű esélyünk van túllendülni ezeken. Azoknak az embereknek viszont, akik hajléktalansorba kerülnek, egy a megszokottnál jóval komplexebb problémahalmazzal kell megküzdeniük, ahol a napról napra való túlélés mellett az emberi méltóságuk és önbecsülésük megtartása a tét, amire gyakran a társadalom szélére sodródott létükből kifolyólag nehezen van esélyük segítséget kapni.

A világon és országunkban is köztudottan súlyos egészségi és pénzügyi károkat okoz a túlzott alkoholfogyasztás, aminek részben addiktív hatása miatt nehéz határt szabni, részben pedig azért, mert nagyon sok esetben valamilyen traumának vagy tehetetlenségérzésnek az elfedésére szolgál eredendően az alkoholfogyasztás, esetleg pszichés zavarokhoz kapcsolódik, melyek számbavétele és célzott terápiás kezelése nélkül nem várható fölépülés.

A BMSZKI Váltóház Átmeneti Szállás (továbbiakban: Váltóház) azért különleges, mert egyedi módon egy olyan környezetet igyekszik biztosítani az odakerülő hajléktalanok számára, ahol az általános segítség, a szociális munkásokkal való együttműködés mellett az alkohol terhet is igyekszik levenni az ottlakók válláról. Itt segítséget kaphatnak abban, hogy tapasztalatot szerezhessenek az alkohol nélküli élet pozitív hozadékaiban egy nyugodt, józan környezet biztosításával, ahol nem az az alapvetés, hogy a problémák elöl az alkoholhoz fordulás a normális reakció, illetve a rendszeres belső csoportok szervezésével tudatosan dolgozhatnak az alkoholproblémájukon, ami nagyban hozzájárul egy rendezett jövő kialakításához. A szálló jelenlegi programja sikeresnek bizonyult, a teljes feltöltöttség közel állandónak mondható, és igen nagy számban sikerül az odakerülőket végül önfenntartó, autonóm életkörülmények közé engedni.

A jelenlegi lehetőségek azonban korlátozottak, mivel csupán eleve absztinens életmódot követő személyek kaphatnak fölvételt a szállóra, legalábbis két heti nélkülözése az alkoholnak az alapföltétel a pályázásra. Hosszú távú terv az intézmény rehabilitációs intézménnyé alakítása, aminek kiépítése

viszont egy szakmailag sokrétű fölkészülést igénylő folyamat. Ezen az úton tett egyik első lépés lehet a mostani fölmérés.

A hajléktalan emberek életét több szinten összefonódó problémáinak föltárásához viszont újabb eszközökre van szüksége a szociális munkásoknak. A jelenlegi fölmérés arra irányult, hogy az alkohol megítélésének aspektusait és változásait fölmérje a szállón, összevetve egy inkább hagyományos szállóval, ahol egy absztinens szoba fönntartásának kivételével nincsen a józanságot segítő program jelen (BMSZKI Külső Mester Átmeneti Szállás, továbbiakban: Külső Mester). Két kérdőívre fókuszáltunk elsősorban, melyek a Nyíró Gyula OPAI Addiktológiai Osztályán lettek kifejlesztve terápiára jelentkezők számára, egyrészt az alkohollal kapcsolatban fölmerülő pro és kontra érvek megítélésére (Mérlegelés), valamint a józan életvitelre való motiváltság fölmérésére (Motiváció változásra).

Miután a kérdőívek átírásra kerültek az új ügyfélkörre, illetve kiegészültek az absztinens életvitelüket célzó kérdésekkel, földerítendő például az alkohol megítélésének változását retrospektíve, már egy olyan kérdéssort kaptunk, ami jó közelítést tudott adni a szállókon jelenlevő általános tendenciákról. Mint az várható volt, a Váltóház józanságot segítő közegében igen magas volt a változásra való készség, a legtöbben tudatosan kezelték alkoholproblémájukat, és tisztában voltak azzal, hogy egy életen keresztül dolgozniuk kell azért, hogy az addikciójuk a jövőben se térjen vissza. Ennek ellenére bizonytalan ügyfelek jelenlétét is ki tudta mutatni a kérdéssor, amivel kapcsolatban viszont a mérlegelési érveket föltáró kérdések lehetnek hosszútávon az ottdolgozók segítségére, kiderítendő személyes szinten a pontos okokat és a változást megrekesztő aspektusokat. Ezzel szemben a Külső Mesteren a tagadásban élők voltak többségben, néhány kivétellel, akik készen álltak a segítségkérésre.

Az egyes kérdésekre lebontott elemzések is azt mutatták, hogy a Külső Mesteren egy általános, közömbös mentalitás volt uralkodó a témával kapcsolatban, a józanságot segítő közösségeket néhány kivételtől eltekintve teljesen elutasítva, míg a Váltóházban szofisztikáltabb válaszadás volt a jellemző, és a Külső Mesterrel ellentétben a segítségkérés egyértelmű volt körükben. Egyetlen olyan kérdés volt, amiben a két csoport egyértelműen egyetértett, és amire kimagaslóan pozitív reakciót kaptunk mindkét oldalról, ez a tétel a következő volt: „Készen állok a változásra.” Hogy ez a mondat pontosan kinek mit is jelent, ennek föltárása egy jövőbeli fölmérésre marad.

A fölmérés nem jöhetett volna létre nélkülük: a Váltóház és a Külső Mester türelmes és készséges lakói, Dósa László (Váltóház intézményvezetője és mentorom a fölmérés alatt), Takács Anita (az eredeti ötletgazda), Kis-Kovács Éva (Külső Mester), Matern Éva (a Van Esélyből), a Budapesti Önkormányzat támogatása és a két szállón levő kollégák önzetlen segítése nélkül. Köszönet érte.